

2025-09-30

Mottagare: Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Kulturrådets yttrande över delbetänkande SOU 2025:85. Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik

(dnr LI2025/01327)
KUR 2025/5716

Kulturrådet
Box 27215,
102 53 Stockholm

<mailto:kulturradet@kulturradet.se>

Kulturrådets synpunkter på förslagen i betänkandet

Statens kulturråd (Kulturrådet) har granskat utredningens delbetänkande och stödjer till stor del dess analyser och förslag. I yttrandet lämnar Kulturrådet följande synpunkter:

Kulturrådets synpunkter på författningsförslag (2010:630)

Vi ställer oss bakom förslaget med följande medskick; Det är angeläget att man ska samråda med civilsamhället och näringslivet men att det bör finnas ett klart syfte med det och en frivillighet från berörda parter.

Övergripande medskick

Kulturrådet menar att det, i sektorsövergripande samverkan, är av synnerlig vikt att kommande mål för politikområdet får en struktur som underlättar sektorssamordning. Kulturrådet har flera gånger, utifrån myndighetens uppdrag inom den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken, påpekat att den starka styrning som sker inom dessa områden i praktiken försvårar sektorsamverkan. Således begränsas till exempel kulturens betydelse inom den nationella strategin till att endast omfatta goda och attraktiva livsmiljöer. Viktiga näringslivsaspekter som hela fältet för Kulturella och Kreativa Branscher (KKB) och kulturens betydelse för bildning och utbildning hamnar således utanför området. Vidare har Kulturrådet påtalat att den svenska tolkningen av regelverket för de regionala utvecklingsmedlen, jämfört med många andra länder, i praktiken

omöjliggör kulturanknutna investeringar och utvecklingsprojekt, även inom området för attraktiva livsmiljöer.

En öppnare målstruktur skulle också innebära att regionerna får ökat utrymme att utforma sina regionala utvecklingsstrategier i samklang med andra regionala strategier och program. Regionala utvecklingsmedel skulle på så sätt i ökad omfattning kunna användas även i samverkan med andra sektorer. Till exempel inom utbildning, KKB eller för kulturens egen infrastruktur. De regionala utvecklingsstrategierna innehåller redan till viss del skrivningar om kulturens betydelse för hälsa, turism och så vidare.

Vi vill även göra medskick om att för kulturområdet finns olika internationella sammanhang för Agenda 2030. Kulturrådet deltar i flera nationella och internationella partnerskap och samarbeten med syfte att nå de globala målen. Kulturrådet fördelar dessutom bidrag som stödjer internationellt utbyte och sprider kunskap genom möten, konferenser och nätverk. Vi är även en nationell kontaktpunkt för 2005-konventionen som handlar om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar.

Övriga delar

Kulturrådet delar utredningens uppfattning att det finns det en stor mängd olika samverkansformer och vikten av samråd och samspel utifrån olika roller, ansvar, kompetenser och perspektiv som ett grundläggande förhållningssätt så att olika aktörers förmågor tas tillvara. Vi vill ändå i detta sammanhang göra medskick till utredningens fortsatta arbete inom områdena:

- Kultursektorn och civilsamhället
- Flerpartssamverkan i Kultursamverkansmodellen
- Folkbibliotek som ett nav för det lokal kultur och bildning
- Kultursektorn och beredskap

Kultursektorn och civilsamhället

Civilsamhället inkluderar viktiga aktörer även för den kulturella infrastrukturen. Vi menar därför att det är angeläget att regioner ska samråda med civilsamhället och näringslivet, men att det bör finnas ett klart syfte med det och en frivillighet från berörda aktörer.

Flerpartsamverkan i kultursamverkansmodellen

Kulturrådet vill även göra ett inspel till utredningens fortsatta arbete kring den flerpartssamverkan mellan kommun, region och stat i kultursamverkansmodellen som under åren har utvecklats och intensifierats. Kulturrådet påbörjade ett utvecklingsarbete 2023 med en pilot i Region Blekinge och har fortsatt under

2024 och inkluderar idag drygt hälften av landets regioner. Syftet med dessa trepartssamtal är först och främst att tydliggöra roller och ansvarsområden, där regionens roll som samordnande och samverkande part är central och tydlig.

Det är Kulturrådets bedömning att de regioner som hittills medverkat upplevt samverkan som mycket konstruktiv och framåtsyftande. Fler regioner önskar ingå. Kulturrådet avser att fortsätta arbetet och inkludera fler regioner och deras kommuner. Kulturrådet noterar att samtalen både synliggör och förefaller främja strukturerna för samverkan. De genomförda samtalen har ökat kunskapen om parternas förutsättningar i det kulturpolitiska uppdraget och om hur kommunernas inflytande och ansvarstagande skulle kunna öka inom kulturpolitiken, med utgångspunkt i samverkansmodellen och Kulturrådets direktkommunala bidrag.

Vi menar att den här utvecklingen av flerpartssamverkan är ett exempel på samverkan som tar tillvara på olika roller, ansvar, kompetenser och perspektiv.

Folkbibliotek som ett nav för lokal kultur och bildning

Vidare anser Kulturrådet att utredningen bör inkludera – titta vidare på bibliotekssektorn där frekvent samverkan finns vilket beskrivs bland annat i SOU 2024:43. Samverkan inom bibliotekssektorn har även setts över i Kungliga Bibliotekets uppdrag *Stärkt samverkan*. Folkbiblioteken har ben i olika politikområden. På landsbygden och i mindre orter utgör folkbibliotek en viktig infrastruktur för den lokala kultur- och samhällsutvecklingen. Trots att många är små och resurserna knappa, är folkbiblioteken ofta självklara mötesplatser och nav för det lokala civilsamhället och kulturlivet. Folkbibliotek är en av få öppna institutioner på landsbygden och i små kommuner.

Yttrandefrihet och fri åsiktsbildning, medie- och informationskunnighet och beredskap är också viktiga biblioteksuppdrag. En utmaning som många bibliotek upplever är när invånare vänder sig till folkbiblioteken för att få hjälp med ärenden som snarare bör hänföras till andra aktörer som medborgarkontor, servicecenter och banker. Här önskar Kulturrådet se ett större ansvarstagande från fler sektorer.

Kulturektorn och beredskap

Kulturektorn är viktig inom beredskapsområdet. Flera myndigheter har utpekade uppdrag som främst rör beredskap och kulturarv. Utöver detta är kulturella verksamheter viktiga och bidrar till ett robust samhälle som kan möta olika kriser. Folkbiblioteken var till exempel snabba att ställa om sin verksamhet såväl under flyktingkrisen, 2015 som under pandemin.

Beslut

Statens kulturråd (Kulturrådet) är en central förvaltningsmyndighet inom kulturområdet. Myndighetens arbete tar sin utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen och verkar för kulturens utveckling och tillgänglighet genom att fördela och följa upp statliga bidrag samt andra främjande åtgärder.

I arbetet inför beredningen har förutom föredragande handläggare Cecilia Brisander följande personer deltagit, handläggare Ove Bengtsson, Karin Sundström, processledarna Josefine Alm och Margareta Brilioth samt enhetschef, Veronica Lampa Lönnbro.

Beslut har fattats av ställföreträdande generaldirektör Klara Tomson efter föredragning av handläggare Cecilia Brisander. I den slutliga beredningen har enhetschef Veronica Lampa Lönnbro, processledare Margareta Brilioth och GD-koordinator Ömer Bulduk medverkat.

Kulturrådet följer det fortsatta arbetet med utredningen med stort intresse.

Klara Tomson

Ställföreträdande generaldirektör

Cecilia Brisander

Föredragande